

بيان لصلاة من له عذر

So Bandingan Ko Sambayang o Taw a Adn a Sndod Iyan

al Khutbah 64

Ki: Alim Hassanor bin Maka Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا, وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ, اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastaīnuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa sallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Innas salāta kānat alal mu'minīna kitāban mawqūtā (Surah an Nisah 4:103)

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salingogopa' iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh:

Sabap ko katawi tano sa so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na inipaliyogat iyan so katonaya ko sambayang sii dn ko sold o manga waqto niyan sa da niyan dn pharowa ko apiya antonaa a btad o ba mibagak so katonaya on o Muslim, na pamagosayin tano so kapzambayang o taw a adn a sndod iyan ka an tano maknal so manga kokoman iyan.

Aya manga taw a adn a sndod iyan na siran so: Pphangasakit, so giimlayalayag, go so maawan sabap ko giikathidawa' a di ran khaparowan so katonaya ko sambayang sii ko ropan a pthonayan on o taw a da' a sndod iyan, sa sabnar a piakakhap kiran o mimbaal ko kitab (so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)), sa piangni niyan kiran a kazambayang iran ko diyanka' a khagaga iran, sa giyanan na pd ko kalbod anka'i a Islam a sabnar a miakaoma ko kapagankata niyan ko margn sii ko manga taw.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

..... وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ﴿٧٨﴾

... go da' a inadn iyan rkano sii ko agama a pd sa margn ... (Surah al Hajj 22: 78).

Go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: ...khabayaan rkano o Allah so malbod, sa di niyan rkano khabayaan so margn... (al Baqarah 185).

Go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴿٢٨٦﴾

Da' a phaliyogatan o Allah a ginawa inonta sa gaos iyan, a khagaga niyan ... (Surah al Baqarah 2: 286).

Go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ ... ﴿١٦﴾

Na kalkn iyo so Allah ko diyanka' a khagaga niyo... (Surah at Tagabun 64: 16).

Go pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Igira adn a inisogo' akn rkano a sogo'an na talingomaan iyo ko khagaga niyo ron...

A go so salakaw roo a pd ko manga titayan a so pphayagn iyan so kalbihan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii ko manga oripn iyan a go so kiapakalbodi niyan on sii ko kitab iyan.

Go pd roo so kapapantagan a phagosayin tano a skaniyan so adnamanaya i kapzambayang o taw a adn a misosogat on a sndod a pd sa sakit odi' na kaplayalayag odi' na kalk?

Paganay ron: So sambayang o pkhasakit:

- Mataan a so sambayang na di dn khibagak sa dayon sa dayon, so pkhasakit na paliyogat on a kazambayang iyan a tomitindg, apiya pn miakaosar sa kakaptan iyan a badas odi' na tonkat a go so datar iyan ko katitindg iyan, sa da' a marata'

roo, ka kagiya so nganin a di khatarotop so wajib o di ron maadn na skaniyan na wajib mambo'.

- Na amay ka da magaga o pkhasakit so katindg ko sambayang, sa di niyan dn khabaog odi' na miakargn on odi' na inikalk iyan a o tindg na phakala' so sakit iyan odi' na phakalombat so kakhapiya niyan na - sii sankoto a miaaloy - na makapzambayang a moontod.

Di isasarat ko kakhapakay o kaontod ko sambayang so di kakhaparo o katindg, a go di roo phakaampl so maito' a margn, ogaid na aya khatarima' na so margn a mapapayag.

Sa miaopakat so manga ulama sii ko mataan a so taw a di niyan khagaga so katindg sii ko sambayang a paralo, na zambayang niyan a moontod, sa di niyan dn oto khakasoy, a go di khalbatan so balas iyan, sa khaadn so lanka' o kaontod iyan a sii khailay ko kakhalbodi ron, ka kagiya so kitab na da' a piangni niyan on a lanka' a kaontod a mattndo', sa sa dn sa lanka' a kiaontod iyan na khapakay.

- Na amay ka da magaga o pkhasakit so sambayang a moontod skaniyan, ka datar o ba on miakargn so kaontod sa margn a mapayag, odi' na da niyan magaga na makapzambayang ko kaiiga' iyan sa makaadap so paras iyan sa qiblat, sa aya mapiya na so katakilid iyan sa kawatan na amay ka da' a ba on phakasangor sa qiblat a taw, a go di niyan khagaga so kaadap iyan on na zambayang sa sa dn sa kapaparo niyan, sii ko apiya antonaa katamapr i maadap iyan.
- Na amay ka da magaga o pkhasakit so kazambayang iyan sa tomatakilid na aya khipatoray ron na zambayang a makathatapaya' ko likod iyan, sa so ski niyan na makaadap sa qiblat o pama ka khaparo.
- Amay ka mizambayang so pkhasakit a moontod sa di niyan khagaga so kasojud ko lopa' odi' na sii ko gii niyan zambayangan odi' na mizambayang a tomatakilid odi' na thatapaya' - sa datar o kiaaloy niyan sa onaan - na miphaginsarat iyan a olo niyan ko karoko' a go kasojud, sa khabaloy niyan a so insarat iyan ko kasojud a mababa' a di so insarat iyan ko karoko'.

Amay ka zambayang so pkhasakit a moontod a skaniyan na khagaga niyan so kasojud na miawajib on oto, sa di ron phakaampl so kapaginsarat.

Aya dalil ko kakhapakay a kazambayang o pkhasakit sii sank'a'i a okit a miaosay na so piakambowat o al Bukhari a go so manga taw a khimanga rk ko manga hadith (ahl as Sunan) a hadith o Imran bin Husayin a miaso'at so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) rkaniyan a:

Kiaadnan ako sa manga pza, na inizaan akn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), na pitharo' iyan a: Zambayang ka a tomitindg, na amay ka da nka magaga na zambayang ka a moontod, na amay ka da nka magaga na sii ko kilid ka, inioman on o an Nasa'i a: amay ka da nka magaga na zambayang ka a thatapaya' a miiga' ka. Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Da' a phaliyogatan o Allah a ginawa inonta sa gaos iyan. (al Baqarah 286).

- Sii na wajib a pakisabotan a so giinggalbkn o sabaad a pphangasakit odi' na so taw a piakanggolalanan sa abri, sa ipmbagak iran so sambayang sa daawa a di ran khagaga so katonaya on sa ropaan a tarotop, odi' na di ran khagaga so

kapagabdás odi' na so nditarn iran na kananajisan, a go so salakaw roo a pd sa manga sndod, na giyanan na karibatan a mala', ka kagiya so Muslim na di ron dn khapakay so kabagak iyan sa sambayang amay ka di niyan magaga so sabaad ko manga sarat iyan odi' na so manga rokon iyan a go so manga wajib iyan ogaid na kapzambayangan iyan sii ko btad a kaadnan on, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Na kalkn iyo so Allah ko taman a khagaga niyo.* (Surah at Tagabun 16).

Go so sabaad ko pphangasakit na gii ran tharo'on a: Amay ka makabagr ako na bayadan ko so sambayang a minibagak akn na giyanan na kada' a plng sii kiran odi' na kaplbolbod, ka so sambayang na pzambayangan ko waqto niyan ko diyanka' a kakhaparo niyan, sa di khapakay so kapakaoriya on ko waqto niyan, sa wajib so katanodi san, sa wajib a maadn ko manga hospital so kapamakasabot a agama a go so kasodiyota ko maoolawla o pphangasakit ko kasaromag iyan ko sambayang a go so salakaw ron a pd ko manga paliyogat a kitab a so mapangingindaw iran so karinayaga on.

- So miaona so kiapayaga on na sii ko kabnar o taw a piphoonan iyan so sambayang a skaniyan na adn a sndod iyan, sa miatatap on so sndod sa taman ko kiapasad iyan.

Na so pman so taw a piphoonan iyan a khagaga niyan so katindg oriyán iyan na minitkaw ron so di niyan on kakhagagaa odi' na piphoonan iyan a di niyan khagaga so kitindgn on oriyán iyan na minitkaw ron a khagaga niyan ko masa dn a gii niyan kazambayang.

Odi' na piphoonan iyan a moontod oriyán iyan na minitkaw ron a di niyan pn khagaga so kaontod sankoto a sambayang iyan.

Odi' na inphoonan iyan a tomatakilid a miiga, oriyán iyan na minitkaw ron a khagaga niyan so kaontod na skaniyan sankoto a manga btad na phakatogalin ko btad a domadait on a pnggolalan ko kitab, sa khatarotop iyan oto sa wajib on, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Na kalkn iyo so Allah ko taman a khagaga niyo.* (Surah at Tagabun 16).

Sa phakatogalin ko katindg so taw a khagaga niyan, na phakatogalin ko kaontod so taw a di niyan khagaga so katindg sii ko kasasagad o sambayang... sa datar anan.

- Amay ka miagaga niyan so katindg a go so kaontod, na da niyan magaga so karoko' a go so kasojud na miphaginsarat iyan so olo niyan ko karoko' a tomitindg skaniyan, a go miphaginsarat iyan so kasojud a skaniyan na moontod, ka an maparoli so mbidaan o dowá a insarat ko diyanka' a kakhaparo niyan.
- Go rk o pkhasakit a kazambayang iyan a thatalayang a khagaga niyan so katindg amay ka tharo'on on o pamomolong a Muslim a kasasarigan a di khapakay so kabolongi rka inonta o zamabyang ka a thatalayang ka ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na mizambayang a moontod gowani a magimpis so kilid iyan, a go so Ummu Salamah na inibagak iyan so sojud sabap ko dangis iyan.

So pankatan o sambayang ko Islam na lbi a mala', na phangnin ko Muslim ogaid na khipaliyogat on a kitindgn iyan on ko masa a kapipiya niyan a go sii ko

kasasakit iyan, sa di dn khapokas ko pkhasakit ogaid na kapzambayangan iyan ko diyanka' o masosowa iyan, sa wajib ko Muslim a kasiyapa niyan on sa datar o kinisog'on on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Tabangan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so manga Muslim ko nganin a ikhababaya' iyan a go ikhaso'at iyan.

Ika Dowā: So Sambayang o Khokoda':

- Go pd ko adn a sndod iyan so khokoda' amay ka kharingasa ko katpad iyan ko kapzambayang ko lopa' sabap ko kaadn o lapay a ig odi' na oran odi' na di phakagaga o ba makakhoda' amay ka tompad, odi' na ikhawan iyan so kakhibagak iyan ko lalakaw amay ka tompad, odi' na ikawan iyan a ginawa niyan amay ka tompad phoon sa rido'ay odi' na binatang a phagdas, na sii sankai a manga btad na makapzambayang ko pag'daan iyan a pd sa binatang a go so salakaw ron, sa di dn thpad ko lopa', sabap ko hadith o Ya'la bin Murrah a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na minisampay sa masimpit a darpa' a pd iyan so manga sahabah niyan a skaniyan na khokoda' ko koda' iyan, a so oran na sii ko atag iran, na so basa' na makakababaan iran na miaoma so waqto o sambayang na siyogo' iyan so pag'bang na miagbang a go komiamat, na miona so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a khokoda' na pizambayangan iyan siran sa giimaginsarat, sa pmbalowin iyan so sojud a mababa' a di so karoko' (pianothol o Ahmad ago so at Tirmidi).
- **Go wajib ko taw a mizambayang sa paralo ko khokodaan iyan sa adn a sndod iyan a pd ko inaloy sa onaan a:**

Kaadapa niyan sa qiblat amay ka khagaga niyan, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ﴿١٤٤﴾

... a go apiya anda kano maadn a darpa na adapn iyo so manga paras iyo ko katampar iyan (giya Baytullah). (Surah al Baqarah 2: 144).

Go wajib on a kanggalbka niyan ko khagaga niyan a pd sa karoko' a go kasojud a go so kipaginsaratn iyan on a go so katonaya niyan ko kalanat a go so kaptharg ko manga piil o sambayang (tuma'ninah طَمَأْنِينَةً) sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Na kalkn iyo so Allah ko taman a khagaga niyo. (at Tagabun 16). A so nganin a di khagaga na da' a paliyogat on.

Na amay ka di niyan magaga so kaadap sa qiblat na di ron khipaliyogat so kaadapa on, sa makapzambayang ko diyanka' a khagaga niyan.

Go datar oto so taw a mag'da sa plane sa makapzambayang ko diyanka' a kapaparo niyan ko katindg a go kaontod a go karoko' a go kasojud odi' na so kipaginsaratn on, ko diyanka' a khagaga niyan, a rakhs a adapn iyan a qiblat ka kagiya khagaga niyan.

Ika Tlo: So Sambayang o Giimlayalayag:

- Go pd ko taw a adn a sndod iyan so giimlayalayag, sa pnggolalan on so kakasara niyan ko sambayang a pat i rakaat sa balowin iyan a dow a rakaat, sa datar o kinitoroon roo o kitab a go so Sunnah a go so Ijma'.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ... ﴿١٠١﴾

Go igira milayalayag kano ko lopa' na da' a dosa niyo a kakasara niyo ko sambayang.... (Surah an Nisa' 4: 101).

Miaadn so Nabī (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a da' a pizambayangan iyan sa kaplayalayag a rowar sa kakasar.

So kakasar na lbi a mapiya a di so katarotop sii ko kpit o kalankapan ko manga ulama, a go sii ko dow a Sahih na: *Inipaliyogat so sambayang a ndodowa rakaat, sii ko kapakaiingd a go sii ko kaplayalayag, na tiatap so sambayang a kaplayalayag, na inomanan sii ko sambayang a kapakaiingd.* (piagayonan a hadith o A'ishah). Go pitharo' o Umar a: So sambayang ko kaplayalayag na dow a rakaat a tarotop a da' a kasar on.

- Go magphoon so kakasar ko kapakaliyo o phlayalayag phoon ko manga taragombalay ko ingd iyan, ka kagiya so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na piakay niyan so kakasar ko taw a milayalayag ko lopa', na sii ko da niyan pn kapakaliyo ko ingd iyan na da makokom i ba giimlayalayag, a go kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na aya kapkhasar iyan na amay ka makalalakaw dn, a go kagiya so lapiyat a kaplayalayag na aya maana niyan na so kalalakaw a giyoto so kaliyo ko landap a lopa', sa giitharo'on a siawaan o babay a paras iyan (safarat سفرت) igira bionkarasan iyan na amay ka da mabinntay ko landap a lopa' a so khasawaan on ko kadidilongi ron ko manga walay na da pn mabaloy skaniyan a giimlayalayag (musāfir a mabibinntay ko landap a kalopaan).
- Go khasar so giimlayalayag (musāfir) ko sambayang apiya pn giimakhasokasoy so gii niyan kapmusafir, ka datar o taw a pphanampay ko manga sorat a go so komikibir ko trak a phagapinan a aya kalilid na pkhaosar iyan so waqto niyan ko manga lalan ko manga ingd a manga wawatan.
- Go khapakay ko musāfir a katimo'a niyan ko lohor a go so asar a go so katimo'a niyan ko magrib a go so isha' sii ko wqto o isa on, sa langowan a musāfir na khapakay ron so kakasar, a go khapakay ron so katimo'a ko dow a sambayang a skaniayn na kaplbolbod a pkhitkaw a mapnggalbk iyan ko kapangindawa on ka datar igira miatankd on so kaphlalakaw, sabap ko pianothol o Muad a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na miaadn ko kiathidawa' sa Tabuk a igira lomialakaw ko da pn kapolid o alongan... na pakaorin iyan so lohor ko asar sa zambayangan iyan langon na amay ka lomialakaw ko oriyon o kapolid o alongan... na zambayangan iyan so lohor sa itimo' iyan on so asar oriyon iyan na lomalakaw, na amay ka lomalakaw ko da pn so magrib na pakaorin iyan so magrib sa zambayangan iyan a pd o isha' na amay ka lomalakaw ko oriyon o magrib na ikabalaga niyan so isha sa itimo' iyan ko magrib. (pianothol o Abu Daud a go so at Tirmidi).

- Amay ka tomipad so musāfir ko masa dn a kaphlalakaw niyan sa pantag sa kadkha' na aya taralbi ron na so kazambayangi niyan ko manga sambayang ko manga waqto niyan sa kasar a di niyan thimoon.
- Go khapakay so katimo'a ko lohor a go so asar a go so magrib a go so isha' ko pkhasakit a so khargnan ko kibagakn iyan ko katimo'a ko dow a sambayang.

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: Aya kiaadn o katimo' na so kaankat o margn phoon ko ummah, na amay ka mapangindaw iran so katimo' na tomimo siran, sa so manga hadith na langon dn makatotoro' sa so katimo' na pantag ko kaankat o margn ko manga ummat iyan, sa piakay so katimo' amay ka so kibagakn on na adn a margn on a sabnar a inankat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sank'a'i a ummah, sa giyoto na phakatoro' sii ko katimo' o pkhasakit a so khargnan skaniyan ko kapakablaga ko dow a sambayang sa skaniyan i lbi a patot a pnggalbk ko katimo'.

Go pitharo' iyan pn a: Phakatimo' sa dow a sambayang so pkhasakit, sa datar o kiniomaan roo o Sunnah sii ko kathimo' o babay a phrogo'an a di ron khada' so rogo' iyan, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na inisogo' iyan on oto sii sa dow a hadith.

Go khapakay so katimo' ko taw a di niyan khagaga so kazoti ko oman i sambayang, ka datar o taw a makatititi' dn, odi' na adn a pali' iyan a di khapinda so rogo' iyan, odi' na so limamad a tatap, sa ithaks ko babay a di khadaan sa rogo', sa pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko Hamnah gowani a izaan iyan skaniyan ko makapantag ko rogo' a di khapinda, na pitharo' iyan a: *Amay ka khagaga nka a kataakira nka ko lohor a go kabalagaan ka so asar, sa pphaigo' ka, oriyan iyan na pzambayangan ka so lohor a go so asar langon, oriyan iyan na taakirn ka so magrib na zambotn ka so isha, oriyan iyan na pphaygo' ka na thimoon ka so dow a sambayang, na nggolawla anka.* (pianothol o Ahmad, Abu Daud a go so at Tirmidi a go piakapiya niyan). (aya maana o kathaakira ko maona a sambayang a go so kazambota ko phakatondog on a sambayang, na so kazambayangi niyan on ko magaan kakhapos o waqto niyan ka an makapagobay a go so waqto o phakatonodg a sambayang sa palaya iyan siran pzambayangan a thimoon iyan siran - so Mindiorobasa),

- Go khapakay so katimo'a ko magrib a go so isha - sa mattdo' - ko katana o oran a margs a go phakaadn sa margn, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na tinimo' iyan so magrib a go so isha' sa isa a gagawii a romrgs sa oran, sa pinggalbk oto o Abu Bakr a go so Umar.

Pitharo' o Ibn Taymiyyah a: Khapakay so katimo'a on ko kaadn o mala' a solapay a go so mabagr a ndo', sii ko gagawii a malibotng a go so makadadatar roo, apiya pn da pn tana' so margs a oran ko ontol a tindg ko dow a kpit o manga ulama, sa giyoto i lbi a mapiya a di so kazambayang iran ko manga walay ran, a go so kibagakn ko katimo' sa sii zambayang so taw sa walay na bida'h a pimbago ko agama a makasosopak ko sunnah, sa aya Sunnah o Rasul (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na so kazambayangi ko manga sambayang a paralo ko masjid sa kanjama, sa giyoto i mapiya a go taralbi a di so kazambayang ko manga walay ko kiaopakat o manga Muslim, sa so kazambayang a jama ko masjid na taralbi a di so kazambayang ko manga walay a katharambisa, sa miaopakat san so manga imam a so papakayn

iran so katimo'a ko sambayang, ka datar o Malik a go so as Shafii a go so Ahmad.

- Go so taw a piakay ron so katimo' na aya taralbi ron na aya nggalbkn iyan na so balbod on ko katimo' a kataakir antaa ka katimo' a kapakaona, sa aya taralbi sa Arafah na so katimo' sa ipagona so asar ko lohor, na sii sa Muzdalifah na aya taralbi ron na so katimo' a kapakaori sa ipakaori so magrib ko isha' sabap ko kianggalbka on o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ).

Sa so kiatimo' a kapakaona sii sa Arafah na sabap ko kapakazosompasompat o kaoquf, na so katimo' sa kapakaori sii sa Muzdalifah na sabap ko kitatarosn ko kapahlalakaw ko kapzong on.

So katimbl iyan na: So katimo'a ko dow a sambayang sii sa Arafah a go Muzdalifah na sonat, na sii ko salakaw ron na khapakay (mubāh) a pnggalbkn sabap ko kapangingindawa on, na amay ka da' a miakatawag on a pangindaw na aya taralbi ko musāfir na so katonaya ko oman i sambayang ko waqto niyan, sa so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na da timo' ko manga gawii a hajj inonta sa Arafah a go sa Muzdalifah, a go da timo' ko katatago' iyan sa Minā, sabap sa skaniyan na tomatana' a domdkha', sa aya kapthimo' iyan na igira kapapantagan a phlalakaw a tomtnkayos.

Ika Pat: So Sambayang a Kalk (kathidawa'):

- Pakapnggolalann so sambayang a kalk sii sa langowan a kathidawa' a mapapakay, ka datar o kapakithidawa' ko manga kafir, so manga kontra, so manga taw a pnggarobat (muhārib) ko parinta a Islam, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

... إِنَّ خِفْتُمْ أَنْ يُفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا ﴿١٠١﴾

... amay ka ikawan iyo a kapitnaa rkano o siran oto a manga kafir ... (Surah an Nisa 4: 101). Sa ithaks roo so manga pd ko khapakay so kithidawaan kiran, sa di khapakay so sambayang a kalk ko kathidawa a hiamam o Islam.

- Aya dalil ko kiapakanggolalana ko sambayang a kalk na so Qur'an so Sunnah a go so Ijmā':

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ﴿١٠٢﴾

Go igira miaadn ka kiran (hay Mohammad) na initindg ka kiran so sambayang (a kalk) na tindg a sagorompong a pd kiran a pd ka (a pzambayang) sa kowaa iran so manga gomaan iran, na amay ka makasojud siran na song siran ko talikhodan iyo, na talingoma a salompok a salakaw a da siran makazambayang a pd ka sa kowaa iran so sanggila iran a go so manga gomaan iran... (Surah an Nisa' 4: 102).

Pitharo' o Imam Ahmad a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Miasak so sambayang a kalk a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa lima a manga bontal iyan odi' na nm a palaya dn khapakay.

Skaniyan na mapapakay sii ko masa niyan a go khatatap so kapakanggolalana on sa taman dn ko kaposan o masa, sa miaompong roo so manga sahabah a go so langowan o manga imam, inonta a maito a di khiitong so tindg iran.

- Pnggalbkn so sambayang a kalk ko masa a kapangindawa on ko kaplayalayag antaa ka kapakaiingd, amay ka ikawan so kanggobat o rido'ay o manga Muslim, ka kagiya aya miakapakay ron na so kawan kna' o ba so giikaplayalayag.

Ogaid na so sambayang a kalk ko kapakaiingd na di ron khakasar so bilangan o manga rakaat ogaid na aya khakasar on na so ropaan o sambayang.

Na so sambayang a kalk ko kaplayalayag na khakasar on so bilangan o rakaat o sambayang amay ka skaniyan na phapat i rakaat a go khakasar on pn so ropaan iyan.

- **Pnggolalan so sambayang a kalk sa dow a sarat:**

Sarat a Paganay: So kabaloy o rido'ay a halal so kapakithidawa' on, sa datar o kiaaloy niyan sa onaan.

Sarat a Ika Dow a: So kikalkn ko kagobata iran ko manga Muslim ko masa a kapzambayang iran, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Amay ka ikawan iyo a kapitnaa (kagobata) rkano o siran oto a manga kafir.* (an Nisa' 101). Go so katharo' iyan a:

وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً

﴿١٠٢﴾

...Pizimalaw o siran oto a manga kafir a o ba niyo bo' khalipati so manga gomaan iyo a go so manga kasangkapan iyo ka zagombaan kano iran sa sagomba a satiman... (Surah an Nisa' 4:102).

- So manga ropaan o sambayang a kalk so: Ropaan a miakambowat ko Nabī ﷺ sii ko hadith o Sahl bin Abi Hathmah al Ansari, a aya pinili' o Imam Ahmad a pnggalbkn ka kagiya skaniyan i marani ko ropaan a miaaloy ko Qur'an, a kadadalman sa pangali' ko sambayang a go pangali' ko kathidawa', a go kadadalman sa siksa' ko rido'ay sa pinggalbk skaniyan o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko kiathidawa' sa Dāt ar Riqā' sa aya ropaan iyan ko kiapanothola on o Sahl na skaniyan so: Adn a sagorompong a mizaap siran ko Rasul (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), na so isa a salompok na aatangan iran so rido'ay na inizambayang iyan so salompok a pd iyan sa isa ka rakaat oriyen iyan na miatatap skaniyan a tomitindg, sa giyanap iran so sambayang iran, oriyen iyan na inawaan iran sa siongowan iran so salompok a maatang ko rido'ay na aya pman a miakaoma na so sagorompong a salakaw na pizambayangan iyan kiran so lamba' ko rakaat oriyen iyan na miatatap a moontod na tiarotop iran so sambayang iran oriyen iyan na inizalam iyan siran (piagayonan).

- Pd ko ropaan o sambayang a kalk so pianothol o Jabir a: Miakamasa ko a pd akn so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa sambayang a kalak, sa mizaaf kami sa dow a saaf - a so rido'ay na sii ko It ami a go giya qiblat - na tomiakbir so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na tomiakbir kami oriyan iyan na romioko' na romioko' kami langon oriyan iyan na mimbangon na mimbangon kami, oriyan iyan na somiojud a go so saaf a makaobay ron, na tomitindg so saaf a maori ko kaaantapi ko rido'ay, na gowani a matonay o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so sojud, sa miakatindg so saaf a makaobay ron, na aya pman somiojud so saaf a maori a go mimbangon siran, oriyan iyan na miona so saaf a maori na miakaori so saaf a maona, oriyan iyan na romioko' na romioko' kami langon oriyan iyan na mimbangon na mimbangon kami langon, oriyan iyan na somiojud a go so saaf a makaobay ron a giyoto so maori ko rakaat a paganay sa tomitindg so saaf a maori sa aantapan iyan so rido'ay na kagiya makasojud sa miakatindg so saaf a matatampar on na aya pman somiojud so saaf a maori na somiojud siran oriyan iyan na mizalam na mizalam kami langon. (pianothol i Muslim).
- Go pd ko ropaan o sambayang a kalk so pianothol o Ibn Umar a: Mizambayang so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa sambayang a kalk ko isa ko dow a lompok sa sarakaat a go dow a sojud, sa so salakaw ron na somasangor ko rido'ay, oriyan iyan na siran i komiadn ko darpa' o sagorompong a salakaw na siran pman i miakaoma na inizambayang iyan siran sa sarakaat oriyan iyan na mizalam, oriyan iyan na tomionay anka'i a sagorompong sa sarakaat a go so isa a sagorompong sa sarakaat. (piagayonan).
- Go pd ko ropaan o sambayang a kalk a kizambayangn ko oman i salompok sa sambayang, a go pzalam. (pianothol o Ahmad, Abu Daud, a go so an Nasa'i).
- Go pd ko ropaan o sambayang a kalk so pianothol o Jabir a: Miakaoma kami a pd ami so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa taman sa kagiya maadn kami sa Dāt ar Riqā' ...sa taman sa pitharo' iyan a: Piagbangan so sambayang, na inizambayang iyan a salompok sa dow a rakaat, oriyan iyan na komiadn siran sa oriyan, na pizambayagan iyan so salompok a salakaw sa dow a rakaat. Na pitharo' iyan a: Miaadn a rk o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pat a rakaat na rk o pagtaw a dow a rakaat. (piagayonan).
- Giyanka'i manga ropaan na pnggalbkn amay ka da tanto panagompot so kathidawa',na amay ka managompot so kathidawa' ka miakazaog so rido'ay sa di khaparo so kapakaznggaya' o manga taw a go so kazambayang iran sa miakaoma so waqto o sambayang na makapzambayang siran sa sa dn sa mambbtad iran ko kaphlalakaw iran antaa ka khikokoda' siran, ko kaaadapa iran sa qiblat antaa ka di ran maaadap sa iphaginsarat iran so karoko' a go so kasojud ko diyanka' a khagaga iran, sa di kiran khapakay so kataakira ko sambayang, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Amay ka mawan kano (ko giikathidawa') na (zambayang kano) a phlilag kano odi' na khikokoda' kano. (al Baqarah 239).
- Sonat a kaawidi niyan ko gomaan iyan ko gii niyan kazambayang sa kalk a khilinding iyan sa ginawa niyan sa di niyan kapakapndan, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Go kowaa iran so manga gomaan iran. (an Nisa' 102).
- Aya ibarat o kitataralo o kalk na so btad a kapalagoy sa rido'ay odi' na bagiyaw odi' na binatang a phagdas odi' na kalk sa kaphakapalagoy o rido'ay a

giizalobaan, sa pzambayang sankā'i a btad sa khokoda' antaa ka phlalakaw a maadap sa qiblat odi' na di ron maadap a giimaginsarat ko karoko' a go so sojud.

- Khasabot tano ko sambyang a kalk anka'i a manga okit a piakammsa a go atoran a main'k: So di kipndaraynonn ko sambayang sii ko Islam, a go so kipapatoray o sambayang a jama'ah, ka mataan a da siran dn mapokas a dowā sii sankā'i a manga btad a malitng a go masopiit.

Go datar oto a khasabot tano ron so katatarotop anka'i a Shariah Islamiyyah a go piakanggolalan ko langowan a btad ko phakaayon on.

Datar oto a khasabot tano ron so kiapakadaa ko margn sankā'i a pagtaw, a go so kananaw anka'i a Shariah a go so kaaayon iyan ko langowan a masa a go darpa'.

Arapn tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a ibgay niyan rki tano so kakpiti sankā'i a Shariah a go so kapatay sa misabap on ka skaniyan bo' i pphakan'g a ptharima ko manga panon.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kullī dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.